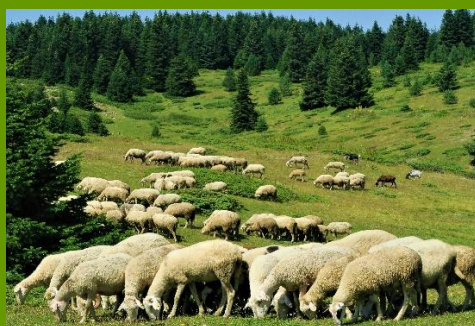

Rodica CHETROIU

Lidia IURCHEVICI

Diana Maria ILIE

***INTEGRAREA ÎN AGROTURISM
A UNEI FERME DE OVINE ȘI CAPRINE***

BUCUREȘTI
2026

**Rodica CHETROIU
Lidia IURCHEVICI
Diana Maria ILIE**

INTEGRAREA ÎN AGROTURISM A UNEI FERME DE OVINE ȘI CAPRINE

ISBN 978-973-0-44670-8

**BUCUREȘTI
2026**

INSTITUTUL DE CERCETARE PENTRU ECONOMIA AGRICULTURII ȘI DEZVOLTARE RURALĂ

Lucrarea „*Integrarea în agroturism a unei ferme de ovine și caprine*” a fost elaborată pe baza cercetărilor efectuate în cadrul Planului sectorial pentru cercetare - dezvoltare din domeniul agricol și de dezvoltare rurală al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, pe anii 2023 - 2026, “Agricultură și Dezvoltare Rurală - ADER 2026”, proiect ADER 22.1.2 - „MODELE TEHNICO-ECONOMICE DE REDUCERE A VULNERABILITĂȚII VENITURILOR EXPLOATAȚIILOR ZOOTEHNICE FAȚĂ DE SCHIMBĂRILE CLIMATICE”.

CUPRINS

<i>Prefață</i>	3
CAPITOLUL 1	
IMPACTUL ACTIVITĂȚILOR DE AGROTURISM ASUPRA DEZVOLTĂRII RURALE	5
CAPITOLUL 2	
MODEL TEHNICO-ECONOMIC PRIVIND CREAREA DE VALOARE ADĂUGATĂ ȘI NOI LANȚURI VALORICE ÎNTR-O FERMĂ DE OVINE ȘI CAPRINE, PRIN INTEGRARE ÎN AGROTURISM	10
BIBLIOGRAFIE ȘI WEBGRAFIE	24

PREFAȚĂ

În contextul provocărilor economice și climatice, spațiul rural a căpătat un interes major pentru politicile de dezvoltare durabilă, atât la nivel european, cât și la nivel național. În aceste condiții, a devenit necesară identificarea unor soluții viabile pentru scăderea vulnerabilității economice a activităților desfășurate în mediul rural. În acest sens, agroturismul reprezintă una dintre cele mai eficiente forme de diversificare a activităților rurale, inclusiv a activităților de fermă, contribuind la creșterea veniturilor fermierilor, la valorificarea tradițiilor și la dezvoltarea unor noi lanțuri valorice bazate pe resursele locale.

Agroturismul îmbină activitățile agricole cu serviciile turistice, oferind posibilitatea experimentării vieții autentice din mediul rural, a tradițiilor locale, a gastronomiei specifice, precum și contactul direct cu activitățile agricole. Această formă de turism contribuie la conservarea patrimoniului cultural și natural, stimulând dezvoltarea economică locală și crearea de locuri de muncă. În România, potențialul agroturistic este considerabil, datorită diversității peisajelor, tradițiilor păstrate și existenței unui număr important de exploatații agricole familiale care se pot integra în circuitul turistic.

Dezvoltarea activităților de agroturism are un impact direct asupra modernizării comunităților rurale, prin stimularea investițiilor în infrastructură, servicii și activități complementare agriculturii. Totodată, agroturismul contribuie la promovarea produselor locale și la creșterea valorii adăugate a acestora, facilitând accesul fermierilor la noi piețe și surse de venit. Astfel, integrarea activităților agricole în structuri

agroturistice poate reprezenta o strategie eficientă pentru creșterea competitivității fermelor și pentru asigurarea sustenabilității economice a acestora.

În cadrul acestei lucrări, este analizat impactul activităților de agroturism asupra dezvoltării rurale și este prezentat un model tehnico-economic privind integrarea unei ferme de ovine și caprine în circuitul agroturistic, astfel încât să se genereze valoare adăugată în cadrul fermei și să crească nivelul de profitabilitate a acesteia. Sectorul ovin este unul tradițional în cadrul agriculturii românești, deținând un potențial ridicat de integrare în activități agroturistice, datorită specificului productiv și cultural.

Este analizat scenariul de diversificare a activităților fermei, prin introducerea serviciilor turistice, cu valorificarea produselor de fermă în cadrul pensiunii agroturistice. Totodată, sunt evidențiate beneficiile economice rezultate din integrarea producției agricole cu activitățile agroturistice, precum și impactul asupra competitivității și sustenabilității fermei.

Lucrarea își propune să demonstreze faptul că agroturismul poate deveni un instrument strategic pentru dezvoltarea spațiului rural și pentru creșterea valorii economice a exploatațiilor agricole. Prin integrarea activităților turistice în cadrul fermelor de ovine și caprine, se pot crea noi oportunități de dezvoltare locală, se pot valorifica resursele tradiționale și se poate contribui la menținerea identității culturale a satului românesc. În același timp, dezvoltarea unor astfel de modele integrate poate reprezenta o soluție sustenabilă pentru creșterea rezilienței economice a fermelor și pentru adaptarea agriculturii la cerințele actuale ale pieței și ale consumatorilor.

CAPITOLUL 1

IMPACTUL ACTIVITĂȚILOR DE AGROTURISM ASUPRA DEZVOLTĂRII RURALE

Comisia Europeană susține agroturismul, ca parte a strategiei sale mai largi de dezvoltare rurală și de diversificare a economiei fermierilor, considerându-le esențiale pentru revitalizarea zonelor rurale. Sprijinul este oferit prin intermediul Politicii Agricole Comune (PAC) și al Fondului European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR). În cadrul finanțării prin FEADR (2021-2027), bugetul de 95,5 miliarde EUR (inclusiv NextGenerationEU) este utilizat pentru a sprijini diverse proiecte, inclusiv investiții în activități neagricole, cum ar fi agroturismul.

În România, înființarea de pensiuni agroturistice este finanțată prin programele naționale (PNDR) finanțate de UE, cu sprijin nerambursabil ce poate ajunge, în anumite condiții, la o intensitate ridicată, pentru dezvoltarea turismului rural. Comisia Europeană urmărește să asigure că zonele rurale rămân vibrante și funcționale, legând turismul de patrimoniul cultural și natural local. Agroturismul este legat, de asemenea, de promovarea produselor agroalimentare locale, inclusiv cele montane, având ca scop adăugarea de valoare produselor agricole.

Pe de altă parte, inițiativele LEADER, susținute de Comisia Europeană, sunt utilizate pentru a finanța proiecte locale de dezvoltare rurală, inclusiv structuri de primire turistică de dimensiuni mici.

Activitatea de agroturism poate deschide noi orizonturi pentru dezvoltarea rurală, cu efecte benefice asupra prosperității economice locale (Lupi, C. et al, 2017). În PNS 2023-2027, se specifică faptul că este necesară

implementarea de măsuri de susținere a activităților neagricole în zonele rurale, precum agroturismul, care pot asigura plusvaloare pentru produsele locale și venituri suplimentare pentru populația rurală, prin diversificarea activităților în aceste zone, precum și sporirea calității vieții în mediul rural.

Așa după cum a fost constatat și în alte cercetări (Sekar, S., et al, 2023), o soluție la problemele cu care se confruntă sistemele agricole tradiționale poate fi diversificarea activităților prin agroturism. Elementele esențiale sunt potențialul pentru îmbunătățirea accesului la piață, a valorii adăugate, precum și avantajele economice, respectiv generarea de venituri. Existența unor surse variate de venit ajută la protejarea comunităților rurale de variațiile financiare ce apar în agricultura tradițională. Locurile de muncă generate, fie că sunt în industria ospitalității, sau în ferme, consolidează comunitățile și pot reduce rata șomajului în zonă. Activitățile de agroturism promovează diversificarea pieței locale, oferind produselor din zonă oportunități de desfacere, ceea ce determină expansiune economică și creșterea vizibilității zonelor, atrăgând mai mulți clienți.

Este de luat în considerare păstrarea autenticității zonelor rurale și găsirea unui echilibru între conservarea mediului și câștigurile economice. Agroturismul contribuie la conservarea identităților culturale, prin încorporarea obiceiurilor, tradițiilor și a mâncărilor din regiune, precum și a artelor populare, în experiențele turiștilor.

Proiectele de agroturism susțin, de asemenea, metodele de agricultură organică și gestionarea durabilă a resurselor, alături de reziliența ecologică. Agroturismul acționează ca un instrument didactic, dezvăluind turiștilor metodele agricole ecologice. Ajutând fermierii locali să implementeze practici agricole durabile, difuzarea acestor cunoștințe sprijină sustenabilitatea ecologică a peisajelor rurale în ansamblu. Menținerea biodiversității și a habitatelor naturale reprezintă o componentă a practicilor agricole durabile. Agroturismul evidențiază cât de importantă este conservarea unui ecosistem sănătos, pentru a contribui la conservarea florei și faunei regionale.

Integrarea agroturismului poate fi împiedicată de lipsa unei infrastructuri adecvate, de la transport deficitar la puține opțiuni de cazare, de aceea este

important să se abordeze aceste obstacole, pentru a se putea garanta o experiență turistică favorabilă, precum și pentru a spori atractivitatea locațiilor rurale.

Fermierii și familiile lor câștigă, prin oferirea de servicii de agroturism, o competență profesională nouă, diferită de cea de agricultori, și aptitudini antreprenoriale. Membrii familiilor rurale aflați în situația de șomeri ași pot asigura locul de muncă și veniturile în propria gospodărie, întrucât agroturismul mărește gradul de ocupare a forței de muncă din exploatarea agricolă, dezvoltă sistemul de lucru la domiciliu, fiind o cale de creștere a ocupării forței de muncă rurale și de stabilitate rurală ((Bold, I. și colab., 2003).

Pentru comunitatea rurală, agroturismul este generator direct de venituri, permite ameliorarea normelor de locuit, dezvoltarea infrastructurilor, înfrumusețarea localităților și a peisajului, ajută la evitarea cheltuirii unor fonduri publice pentru infrastructuri. Acesta sprijină eforturile locale de conservare în regiune a veniturilor provenite din turism, în fața investitorilor străini.

Înainte de a se fi conturat ca o activitate economică de sine stătătoare, agroturismul a fost facilitat de sărbători tradiționale legate de activitatea agricolă, de obiceiuri locale cum ar fi "măsura oilor", "răvășitul oilor", întoarcerea vitelor de la vâratul alpin, sau de motivații religioase, cum ar fi hramuri, pelerinaje etc.

Dezvoltarea regiunilor rurale și a agroturismului, în contextul evoluțiilor europene, este favorizată de următoarele elemente:

- Existența unor tipuri variate de oferte pentru cazare;
- Aprovizionarea cu produse agroalimentare, de artă populară tradițională, meșteșuguri și folclor se poate face de către exploatarea agricolă, familia și comunitatea rurală ;
- Împrejurimile naturale, ca și cerințele ecologice sunt compatibile cu activitățile turistice etc.
- Exploatarea agricole familiale pot oferi produse alimentare naturale, pregătite după rețete tradiționale;
- Turiștii acordă o mare valoare produselor din gospodăria țărănească etc.

Prin agroturism, nu se vinde numai locul de cazare, ci și produsele din gospodărie, sub formă de hrană, sau chiar ca produse alimentare pentru acasă, se vând diferite produse artizanale și meșteșugărești. Pentru realizarea acestui deziderat, este necesară pregătirea ofertei agroturistice, care poate să presupună:

- Amenajarea agroturistică a gospodăriilor rurale, înființarea de pensiuni, pentru a oferi confortul și facilitățile necesare;
- Realizarea de investiții la nivelul exploatațiilor agricole;
- Îmbunătățirea infrastructurilor locale - drumuri, șosele, căi de acces, transport, electrificare, captări de apă, canalizări, reclamă turistică locală etc.

Creșterea capacității de cazare în pensiunile agroturistice evidențiază extinderea infrastructurii turistice rurale și intensificarea investițiilor în acest sector. Ritmul mediu anual de creștere de 6,1% arată că agroturismul a devenit o activitate economică importantă pentru mediul rural, capabilă să genereze venituri suplimentare pentru populația locală.

Dezvoltarea accelerată din regiunile Nord-Vest, Sud-Est și Sud-Vest Oltenia demonstrează că agroturismul oferă alternative economice la activitățile agricole tradiționale. Extinderea pensiunilor și creșterea capacității de cazare indică apariția unor noi oportunități de ocupare și valorificarea resurselor locale.

Regiunea Centru, care deține cea mai mare capacitate de cazare și o evoluție stabilă, evidențiază faptul că zonele cu tradiție turistică și resurse naturale sau culturale bine valorificate pot susține o dezvoltare agroturistică durabilă. Nivelul redus al fluctuațiilor sugerează existența unei piețe turistice consolidate.

De asemenea, agroturismul reduce disparitățile regionale și stimulează dezvoltarea unor zone mai puțin dezvoltate; creșterile foarte mari înregistrate în Sud-Est, Nord-Vest și Sud-Vest Oltenia arată că agroturismul poate deveni un factor de revitalizare economică pentru regiunile rurale aflate în proces de dezvoltare.

Creșterea capacității de cazare în funcțiune reflectă o integrare mai bună în circuitul turistic. Majorarea numărului de locuri-zile disponibile, de la 9,08

milioane în 2015 la 14,40 milioane în 2024, indică nu doar dezvoltarea infrastructurii, ci și utilizarea mai eficientă a acesteia. În special în Sud-Vest Oltenia, creșterea sugerează o intensificare a activității turistice și o valorificare mai bună a potențialului rural.

În timp ce unele regiuni au cunoscut o dezvoltare accelerată, altele, precum Nord-Est și Sud-Muntenia, au avut evoluții mai moderate, ceea ce indică existența unor diferențe în ceea ce privește infrastructura, promovarea turistică sau cererea pentru servicii agroturistice.

Agroturismul are o relevanță redusă în regiunile puternic urbanizate. Evoluția negativă din București-Ilfov confirmă faptul că agroturismul este strâns legat de specificul rural și de existența resurselor naturale și tradiționale. Scăderea capacității de cazare arată că această formă de turism se dezvoltă mai ales în zonele rurale autentice.

Creșterea gradului de ocupare până aproape de 20% la nivel național indică o consolidare treptată a cererii pentru turismul rural și o utilizare mai eficientă a capacităților de cazare existente.

Regiunile Nord-Est și Sud-Muntenia înregistrează cele mai favorabile evoluții ale gradului de ocupare, ceea ce sugerează că agroturismul reușește să atragă un număr tot mai mare de turiști și să valorifice mai eficient resursele locale. Datele evidențiază o concentrare puternică a activității turistice în lunile de vară, în special în regiunile Sud-Est și Sud-Vest Oltenia.

Distribuția inegală a fluxurilor turistice afectează sustenabilitatea activității agroturistice. O distribuție mai echilibrată a fluxurilor turistice ar contribui la creșterea eficienței economice a pensiunilor agroturistice și la dezvoltarea sustenabilă a comunităților rurale. Diferențele regionale confirmă existența unor modele distincte de dezvoltare agroturistică. Unele regiuni se bazează pe turism sezonier intens, în timp ce altele au o evoluție mai echilibrată pe parcursul anului. Aceste diferențe arată că strategiile de dezvoltare rurală prin agroturism trebuie adaptate specificului fiecărei regiuni, în funcție de resursele turistice și de structura cererii.

CAPITOLUL 2

MODEL TEHNICO-ECONOMIC PRIVIND CREAREA DE VALOARE ADĂUGATĂ ȘI NOI LANȚURI VALORICE ÎNTR-O FERMĂ DE OVINE ȘI CAPRINE, PRIN INTEGRARE ÎN AGROTURISM

Modelul tehnico-economic prin care se creează valoare adăugată și noi lanțuri valorice într-o fermă de ovine și caprine simulează investiția într-o pensiune agroturistică cu o capacitate de cazare de 20 de locuri, ferma având mărimea de 1000 oi și 50 capre. Scenariul are în vedere faptul că fermierul realizează procesarea primară a laptelui de oaie și de capră în unitatea proprie de procesare, după care valorifică produsele către clienți, iar o parte dintre aceste produse se utilizează în bucătăria din cadrul pensiunii agroturistice proprii.

Se realizează estimarea costurilor inițiale (infrastructură, echipamente, etc.), calculul cheltuielilor operaționale (materii prime, energie, resurse umane), proiecția veniturilor și analiza indicatorilor financiari de performanță: valoarea actualizată netă (VAN) și perioada de recuperare (Payback Period). Pe baza instrumentului Excel configurabil, fermierul poate să testeze scenarii de dinamică a pieței (costuri și venituri) pentru ca, ulterior, să ia cea mai avantajoasă decizie privind o posibilă investiție.

Producția medie de lapte este de 60 litri/oaie, respectiv 270 litri/capră, rezultând o cantitate anuală de 73.500 litri lapte pe fermă. Se consideră o durată a lactației de 180 zile la oi, respectiv de 220 zile la capră, adică o durată medie calculată de 200 zile/an. Producția zilnică de lapte pe fermă este de aproximativ 333 litri lapte de oaie și 61 litri lapte de capră.

OBIECTIVUL PRINCIPAL AL INVESTIȚIEI constă în crearea de valoare adăugată și noi lanțuri valorice în fermă prin **integrare în agroturism** și reducerea

dependenței față de piața primară, caracterizată prin volatilitate și marje reduse de profit.

LISTA INVESTIȚIONALĂ

Valoarea totală a investiției este de 2.685.000 lei, cu detaliile prezentate în Tabelul 2.1, privind înființarea unei pensiuni agroturistice cu 20 de locuri de cazare. Investiția cuprinde atât partea de cazare propriu-zisă, cât și dotările, spațiile comune, bucătăria și infrastructura completă. Cheltuielile aferente proiectării și obținerii avizelor acoperă elaborarea proiectului tehnic, studiile necesare și avizele de specialitate.

Dotările bucătăriei și ale spațiilor frigorifice reflectă necesitatea echipamentelor profesionale și a respectării fluxurilor impuse de normele sanitar-veterinare, permițând desfășurarea activității în condițiile prevăzute de lege.

Tabelul 2.1 Lista investițională pentru înființarea unei pensiuni agroturistice cu 20 locuri

Nr. crt.	Specificare	Valoare, lei
1	<i>Achiziție teren</i>	80.000
2	<i>Proiectare și avize pentru clădire</i>	60.000
3	<i>Construcție clădire la roșu</i>	600.000
4	<i>Instalații electrice, termice și sanitare</i>	220.000
5	<i>Finisaje interioare și exterioare</i>	320.000
6	<i>Dotări camere - mobilier, obiecte sanitare, lenjerii, perdele ș.a.</i>	50.000
7	<i>Dotări spații comune - sală de mese, recepție, terasă ș.a.</i>	140.000
8	<i>Dotări bucătărie, spații frigorifice, veselă</i>	290.000
9	<i>Electrocasnice, TV, internet</i>	40.000
10	<i>Utilități - racorduri, parcare, iluminat, alei, amenajări spații exterioare</i>	220.000

11	<i>PSI, securitate, avize DSV, DSP, site ș.a.</i>	125.000
12	<i>Manopera total</i>	540.000
	TOTAL	2.685.000

Sursa: Calculații ICEADR

Scenariul ia în considerare că investiția este realizată integral în anul 0, fiind urmată de o perioadă de operare completă începând cu anul 1. Anul 0 nu este an de producție economică rezultat din investiție, așa după cum prevede practica contabilă privind investițiile, căci necesită o perioadă de punere în funcțiune și de integrare în fluxul operațional.

Se au în vedere efectele investiției asupra structurii veniturilor și a costurilor operaționale. În privința veniturilor, are loc o creștere semnificativă a încasărilor anuale, datorită oferirii serviciilor de agroturism, care înseamnă atât cazare, cât și valorificarea produselor lactate (brânzeturi, cașcaval) rezultate din procesarea primară ce are loc în cadrul fermei, pentru masa asigurată clienților. Acest salt valoric este însoțit de o serie de modificări la nivelul costurilor: apar noi cheltuieli legate de funcționarea și mentenanța pensiunii (energie electrică, apă, consumabile, personal).

Modelul permite urmărirea fluxurilor de numerar, a valorii actualizate nete (VAN), și a timpului de recuperare a investiției (Payback Period). Această abordare fundamentează luarea deciziei investiționale pe criterii economice clare, cuantificabile.

A. CHELTUIELILE DE CAPITAL

Cheltuielile de capital sunt cele determinate de menținerea standardelor de calitate, siguranță și confort pentru turiști și impuse de legislația în vigoare. Calitatea infrastructurii și a serviciilor, precum și starea bunurilor influențează direct nivelul de satisfacție a clienților.

Datorită uzurii fizice și morale a clădirilor și instalațiilor, sunt necesare reparații, recondiționări și înlocuiri ale elementelor deteriorate - instalațiile

sanitare și electrice, finisaje interioare sau elemente de tâmplărie. Dotările din camere și din spațiile comune necesită întreținere, reparație și înlocuire periodică, în urma utilizării constante. Pe lângă acestea, este necesară întreținerea spațiilor exterioare, iar adaptarea la standardele de eficiență energetică impune realizarea de investiții suplimentare în privința economisirii energiei.

Pentru 10 ani de analiză, se iau în calcul următoarele **cheltuieli de capital**: în **anii 1-3**, câte **15.000 lei/an**, pentru mentenanța și schimbarea consumabilelor pentru activitățile și serviciile agroturistice oferite (fermă, procesare lapte, pensiune); în **anii 4-6**, intervenții tehnice mai ample, în valoare de **25.000 lei**, pentru eventuale înlocuiri ale unor componente de uzură intensivă; în **anii 7-8**, cheltuieli medii de capital de **35.000 lei**, iar în **anii 9-10**, cheltuieli anuale medii estimate la **45.000 lei/an**. Pe întreaga perioadă analizată, **cheltuielile de capital cumulate după anul 0** însumează **280.000 lei**, pentru mentenanța fluxurilor tehnologice ale activităților.

B. CHELTUIELI OPERAȚIONALE

❖ Cheltuielile din fermă

Cheltuielile totale în ferma de ovine și caprine sunt de 914.037 lei, respectiv 832.575 lei (91%) pentru ovine și 81.462 lei pentru caprine. Majoritatea costurilor sunt direct legate de obținerea laptelui (producția principală).

La specia ovine, cheltuielile variabile domină (aprox. 79,5% din total cheltuieli), ceea ce indică o dependență mare de consumurile curente. Furajele sunt de departe cea mai mare componentă (522.360 lei, 63% din total cheltuieli), iar materialul biologic (9%), energia, medicamentele și alte costuri au ponderi mult mai mici. Cheltuielile fixe sunt moderate (170.700 lei), din care forța de muncă este dominantă (145.900 lei). La caprine, furajele domină, de asemenea, ca la ovine (83% din cheltuielile variabile) (Tabelul 2.2).

Tabel 2.2 Cheltuieli operaționale fermă 1000 oi + 50 capre

CHELTUIELI PENTRU OVINE			
INDICATORI	Lei/cap	Lei/litru	Lei/fermă/an
D. CHELTUIELI TOTALE (I+II)	832,6	13,88	832.575
D1. Din care pentru producția principală	468,2	7,80	468.241
I. CHELTUIELI VARIABLE (1+...+7)	661,9	11,03	661.875
1. Cheltuieli cu furaje	522,4	8,71	522.360
2. Material biologic	75,0	1,25	75.000
3. Energie electrică + combustibil	18,0	0,30	18.020
4. Medicamente și material sanitar	21,0	0,35	20.960
5. Alte materiale + apă	15,4	0,26	15.360
6. Cotă de aprovizionare	9,3	0,15	9.275
7. Asigurări	0,9	0,02	900
II. CHELTUIELI FIXE (8+...+11)	170,7	2,85	170.700
8. Cheltuieli cu forța de muncă	145,9	2,43	145.900
9. Cheltuieli generale	0,0	0,00	0
10. Dobânzi la credite	23,2	0,39	23.200
11. Amortisment	1,6	0,03	1.600
CHELTUIELI PENTRU CAPRINE			
INDICATORI	Lei/cap	Lei/litru	Lei/fermă/an
D. CHELTUIELI TOTALE (I+II)	1.629,2	6,03	81.462
D1. Din care pentru producția principală	1.300,9	4,82	65.045
I. CHELTUIELI VARIABLE (1+...+7)	883,5	3,27	44.177
1. Cheltuieli cu furaje	733,7	2,72	36.685
2. Material biologic	75,0	0,28	3.750
3. Energie electrică + combustibil	21,4	0,08	1.072
4. Medicamente și material sanitar	23,3	0,09	1.167
5. Alte materiale + apă	16,7	0,06	834
6. Cotă de aprovizionare	12,5	0,05	624
7. Asigurări	0,9	0,00	45
II. CHELTUIELI FIXE (8+...+11)	745,7	2,76	37.285

8. Cheltuieli cu forța de muncă	729,0	2,70	36.450
9. Cheltuieli generale	0,0	0,00	0
10. Dobânzi la credite	0,0	0,00	0
11. Amortisment	16,7	0,06	835
TOTAL CHELTUIELI FERMĂ			914.037

Sursa: Calculații ICEADR

Tabelul evidențiază structura cheltuielilor într-o fermă mixtă, unde specia ovine domină din punct de vedere financiar, în timp ce sectorul caprin are o pondere mai redusă, însă o eficiență economică superioară. Această distribuție sugerează un model de exploatare în care oile asigură baza productivă și volumul de activitate, în timp ce caprinele contribuie prin calitatea randamentului economic.

Laptele de oaie este obținut la un cost mai ridicat decât cel de capră, situație explicată prin structura cheltuielilor, unde ovinele sunt dependente de costurile variabile, în special de furaje, care reprezintă elementul dominant și cel mai sensibil la fluctuațiile pieței.

În ansamblu, ferma beneficiază de un anumit echilibru: ovinele oferă stabilitate și volum, dar cu o eficiență mai redusă, în timp ce caprinele aduc un aport mai bun din perspectiva costului pe litru și, implicit, a potențialului de profit.

Structura sugerează un model funcțional, însă supus puternic riscurilor economice de diferite cauze. De aceea, investiția într-o pensiune agroturistică reprezintă o alternativă demnă de a fi luată în calcul, în vederea diminuării vulnerabilității veniturilor fermei.

❖ *Cheltuielile pentru procesarea laptelui*

Pentru procesarea laptelui de oaie și de capră, la nivelul fermei, se alocă diferite categorii de cheltuieli, care totalizează o sumă estimată la 44.203 lei/an (Tabelul 2.3).

Tabelul 2.3 Cheltuielile pentru procesarea laptelui de oaie și de capră

Categorii de cheltuieli	Specificare
<i>Cheltuieli cu energia electrică consumată pentru procesarea laptelui</i>	
Tanc de răcire a laptelui	Capacitate 400 litri, 6-8 kWh pe zi
Pasteurizator	Capacitate 500 litri, 20-25 kWh pe zi
Presă pentru brânză + auxiliare	Consum 2 kWh pe zi
Cameră frigorifică	Consum 15-20 kWh pe zi
Boiler	Consum 10-15 kWh pe zi
Iluminat	Consum 1 kWh/zi
Total consum estimat	60 kWh/zi
<i>Total cheltuieli cu energia electrică</i>	12.600 lei/an
<i>Cheltuieli cu combustibilii</i>	2.016 lei/an
<i>Cheltuieli cu apa</i>	Consum estimat 0,4 mc/zi Valoare 410 lei/an
<i>Cheltuieli cu forța de muncă</i>	28.350 lei/an
<i>Alte cheltuieli materiale</i>	827 lei/an
TOTAL CHELTUIELI ESTIMATE PENTRU PROCESAREA LAPTELUI = 44.203 lei/an	

Sursa: Calculații ICEADR

Energia electrică este estimată la un consum de aproximativ 60 kWh/zi, necesară pentru funcționarea echipamentelor din unitatea proprie de procesare a laptelui de oaie și de capră. Tancul de răcire a laptelui, având o capacitate de 400 litri, asigură menținerea laptelui materie primă la o temperatură optimă, prevenind dezvoltarea microorganismelor și menținerea parametrilor de calitate.

Pasteurizatorul, cu un consum zilnic cuprins între 20-25 kWh, contribuie la înlăturarea florei patogenei. Camera frigorifică asigură depozitarea produselor finite (brânză telemea de oaie, brânză telemea de capră, cașcaval) în condiții conforme cerințelor de calitate.

Totalul cheltuielilor cu energia electrică este estimat la 12.600 lei/an. La acestea, se adaugă cheltuielile cu combustibilii, în valoare estimată de 2.016 lei/an, determinate de transportul produselor și aprovizionare, iar consumul de apă, estimat la 0,4 mc/zi, generează o cheltuială anuală de 410 lei/an. Cheltuielile cu forța de muncă, în cuantum de 28.350 lei/an, ocupă cea mai mare pondere din costurile totale de procesare.

❖ *Cheltuielile operaționale din pensiunea agroturistică*

În Tabelul 2.4, sunt evidențiate cheltuielile operaționale anuale ale pensiunii agroturistice, în valoare totală anuală estimată la 496.000 lei, cuprinzând costuri fixe și variabile, necesare funcționării acesteia.

Tabelul 2.4 Cheltuielile operaționale din pensiunea agroturistică

Nr. crt.	Specificare	Valoare estimată, lei/an
1	<i>Cheltuieli cu energie electrică</i>	<i>30.000</i>
2	<i>Cheltuieli cu gaze, lemne</i>	<i>25.000</i>
3	<i>Cheltuieli cu apă + canalizare</i>	<i>12.000</i>
4	<i>Cheltuieli cu personalul</i>	<i>180.000</i>
5	<i>Cheltuieli cu alimente achiziționate pentru 40% grad de ocupare (altele decât cele asigurate din ferma proprie)</i>	<i>146.000</i>
6	<i>Cheltuieli cu promovarea pensiunii agroturistice</i>	<i>10.000</i>
7	<i>Cheltuieli cu taxe și autorizații</i>	<i>18.000</i>
8	<i>Cheltuieli de mentenanță și reparații</i>	<i>20.000</i>
9	<i>Cheltuieli cu curățenia, spălătoria, consumabile</i>	<i>35.000</i>
10	<i>Cheltuieli cu asigurările</i>	<i>20.000</i>
	TOTAL CHELTUIELI PENSIUNE AGROTURISTICĂ	496.000

Sursa: Calculații ICEADR

Cheltuielile cu asigurarea mesei pentru turiști sunt estimate la 146.000 lei/an și sunt calculate pentru regim de masă completă (mic dejun, prânz și cină), incluzând cheltuielile cu achiziționarea alimentelor, altele decât cele asigurate de către fermier din producție proprie (produsele lactate de oaie și de capră), pentru o capacitate de 20 de persoane și un grad mediu de ocupare de 40%. Taxele și autorizațiile reflectă obligațiile legale și măsurile de protecție necesare desfășurării activității în condiții de conformitate și siguranță. Per total, structura cheltuielilor arată o predominanță a costurilor fixe (personal, utilități, taxe, asigurări), presupunând necesitatea menținerii unui grad de ocupare suficient pentru acoperirea acestora. Pentru fiecare categorie de cheltuieli operaționale s-au stabilit ipoteze de variație pe termen mediu, între +1% și +4% pe an (Tabelele 2.5 și 2.6).

Tabelul 2.5 Evoluția cheltuielilor operaționale din ferma de ovine+caprine și din unitatea de procesare

CHELTUIELI OPERAȚIONALE											
Nr ctr	An raportat la anul finalizarii investitiiei	Cheltuieli operaționale ferma ovine + caprine								Total cheltuieli operațional e fermă	Cheltuieli procesare lapte (+4%)
		Cheltuieli cu furajele (+3.5%)	Material biologic (1%)	Energie + combustib ili (+4%)	Medicam ente (+2%)	Alte materiale + apa (+2%)	Asigurari (+1%)	Cota de aprovizio nare (+1%)	Cheltuieli fixe ferma (+3%)		
1	0	559045	78750	19092	22127	16194	945	9899	207985	914037	44203
2	1	578612	79538	19856	22570	16518	954	9998	214225	942269	45971
3	2	598863	80333	20650	23021	16848	964	10098	220651	971428	47810
4	3	619823	81136	21476	23481	17185	974	10199	227271	1001545	49722
5	4	641517	81948	22335	23951	17529	983	10301	234089	1032652	51711
6	5	663970	82767	23228	24430	17879	993	10404	241112	1064784	53780
7	6	687209	83595	24157	24919	18237	1003	10508	248345	1097973	55931
8	7	711261	84431	25124	25417	18602	1013	10613	255795	1132256	58168
9	8	736156	85275	26129	25925	18974	1023	10719	263469	1167670	60495
10	9	761921	86128	27174	26444	19353	1034	10826	271373	1204253	62915
11	10	788588	86989	28261	26973	19740	1044	10934	279514	1242044	65431

Sursa: Calculații ICEADR

Tabelul 2.6 Dinamica cheltuielilor operaționale din pensiunea agroturistică

Cheltuieli operaționale pensiune agroturistică					Total cheltuieli operaționale pensiune agroturistică
Cheltuieli cu utilități (+2%)	Cheltuieli cu personalul (+3%)	Cheltuieli cu aprovizionarea bucătăriei (+3,5%)	Taxe, asigurări, promovare (+1%)	Mentenanță, consumabile (+2%)	
67000	180000	146000	48000	55000	496000
68340	185400	151110	48480	56100	509430
69707	190962	156399	48965	57222	523254
71101	196691	161873	49454	58366	537485
72523	202592	167538	49949	59534	552136
73973	208669	173402	50448	60724	567218
75453	214929	179471	50953	61939	582745
76962	221377	185753	51462	63178	598732
78501	228019	192254	51977	64441	615192
80071	234859	198983	52497	65730	632140
81673	241905	205947	53022	67045	649592

Sursa: Calculații ICEADR

C. VENITURILE OBȚINUTE

Estimarea cantităților de produse lactate obținute din procesarea primară în fermă

Scenariu prevede că producția de lapte obținută în ferma de ovine și caprine este procesată, în vederea obținerii de sortimente de brânză telemea și cașcaval, care sunt valorificate atât în cadrul pensiunii agroturistice, cât și către alți clienți. Cantitățile anuale de produse lactate livrate se ridică la aproximativ 6,6 tone brânză telemea de oaie, aproape 4,8 tone cașcaval de oaie și 2 tone brânză telemea de capră, care însumează o valoare de 679.670 lei/an.

Astfel, prețul mediu de valorificare a laptelui de oaie se ridică la 9,65 lei/litru lapte, iar cel al laptelui de capră la 7,45 lei/litru. Câte 70 de kg din fiecare sortiment sunt destinați pentru bucătăria pensiunii, restul sunt destinați vânzării directe către alți consumatori. Cantitățile și valoarea acestora sunt redate în Tabelul 2.7.

Tabelul 2.7 Cantitățile de produse lactate obținute în fermă, pentru valorificarea în pensiunea agroturistică

Produsul	Cantitate , kg/zi	Cantitate , kg/an	Preț mediu de valorificare, lei/kg	Valoare , lei/zi	Valoare, lei/an
Brânză telemea de oaie	36,63	6.593,4	50	1.831,5	329.670
Cașcaval de oaie	26,64	4.795,2	52	1.385,28	249.350
Brânză telemea de capră	9,15	2.013	50	457,5	100.650
TOTAL				3674,28	679.670

Sursa: Calculații ICEADR

O altă categorie de venituri este cea obținută din **valorificarea producției secundare din fermă, respectiv a mieilor, iezilor și a animalelor reformate**, în urma cărora se obțin **380.750 lei**.

Ferma mai obține **venituri din subvenții**, în cuantum estimat de **23.730 lei**. O altă categorie de venituri este cea obținută din **serviciile de agroturism - cazare și masă**, pensiune completă; **din serviciile de cazare se estimează 438.000 lei**, pentru cele 20 locuri de cazare, cu un preț mediu de 150 lei/loc/noapte, la un grad de ocupare de 40% pe an. Din **serviciile de masă**, se estimează obținerea unor venituri în cuantum de **368.960 lei**.

Categoriile de venituri obținute din activitățile de fermă și din pensiunea agroturistică sunt cele redate în Tabelul 2.8.

Tabelul 2.8. Centralizarea categoriilor de venituri

Nr. crt.	Categorii de venituri	Valoare, lei/an
1	Venituri din produse lactate	679.670
2	VENITURI DIN PROD SECUNDARĂ (miei+iezi+reforma)	380.750
3	Venituri din subvenții	23.730
4	Venituri din pensiunea agroturistică	806.960
	TOTAL VENITURI/unitate	1.891.110

Sursa: Calculații ICEADR

D. VENITURI REZIDUALE

Veniturile reziduale recuperabile la finalul perioadei de analiză se pot obține prin valorificarea activelor fizice ce aparțin fermei, precum și din valorificarea echipamentelor cu care s-au efectuat dotările, prin investiție. În scenariul fermei de ovine și caprine, valoarea reziduală estimată include:

- Valoarea activelor fermei dinainte de investiție, estimată la 1.000.000 lei, care cuprind echipamentele de bază, construcțiile și instalațiile fermei rămase funcționale după 10 ani de utilizare, cu uzură morală și fizică avansată, dar care păstrează o valoare de lichidare minimă.
- Valoarea reziduală a pensiunii agroturistice, estimată la un nivel de 25% din valoarea de achiziție. În raport cu investiția inițială estimată la 2.685.000 lei, rezultă o valoare reziduală de 671.250 lei.

Așadar, **valoarea reziduală totală** estimată la finalul perioadei de analiză se ridică la: **1.000.000 lei (active existente) + 671.250 lei (pensiune) = 1.671.250 lei**. Această valoare reflectă avantajul integrării producției, în care investiția generează venituri anuale mai mari și contribuie, de asemenea, la consolidarea capitalului fix pe termen lung. Fluxul de venituri și cheltuieli pentru perioada analizată este redată în cadrul Tabelelor 2.9 și 2.10.

Tabel 2.9. Fluxul de venituri și cheltuieli pentru perioada analizată - valori neactualizate (lei)

Nr. ctr.	An raportat la anul finalizarii investitiei	Investitie	Cheltuieli capital	Cheltuieli operationale	Cheltuieli totale	Venituri din incasari	Venituri reziduale	Total venituri	Flux de numerar	Valoare neta neactualizata
1	0	2685000	0	1454240	1454240	1084150	0	1084150	-3055089	-3055089
2	1		15000	1497670	1512670	1891110	0	1891110	378440	-2676649
3	2		15000	1542492	1557492	1985666	0	1985666	428173	-2248476
4	3		15000	1588753	1603753	2084949	0	2084949	481196	-1767279
5	4		25000	1636499	1661499	2189197	0	2189197	527697	-1239582
6	5		25000	1685781	1710781	2298657	0	2298657	587875	-651707
7	6		25000	1736649	1761649	2413589	0	2413589	651940	233
8	7		35000	1789156	1824156	2534269	0	2534269	710113	710346
9	8		35000	1843357	1878357	2660982	0	2660982	782625	1492971
10	9		45000	1899308	1944308	2794031	0	2794031	849724	2342695
11	10		45000	1957067	2002067	2933733	1671250	4604983	2602916	4945611

Sursa: Calculații ICEADR

Tabel 2.10. Fluxul de venituri și cheltuieli pentru perioada analizată - valori actualizate (lei)

Nr. ctr.	An raportat la anul finalizarii investitiei	Investitie actualizata	Cheltuieli totale actualizate	Venituri totale actualizate	Flux de numerar actualizat	Valoare neta actualizata
1	0	2685000	1454240	1084150	-3055089	-3055089
2	1		1400620	1751028	350408	-2704682
3	2		1335299	1702388	367090	-2337592
4	3		1273111	1655100	381989	-1955603
5	4		1221252	1609125	387873	-1567730
6	5		1164329	1564427	400098	-1167632
7	6		1110138	1520971	410833	-756799
8	7		1064378	1478722	414344	-342455
9	8		1014818	1437646	422828	80373
10	9		972638	1397711	425073	505447
11	10		927344	2132998	1205654	1711101

Sursa: Calculații ICEADR

Analiza privind scenariul de integrare a serviciilor de agroturism în cadrul unei ferme de ovine și caprine evidențiază o rentabilitate semnificativ superioară. Rezultatele reflectă un impact economic pozitiv, obținut prin valorificarea superioară a producției în cadrul pensiunii agroturistice și crearea de valoare adăugată și noi lanțuri valorice.

Valoarea actualizată netă (VAN), calculată pentru o perioadă de zece ani și o rată de actualizare de 8%, este de 1.711.101 lei. Această valoare confirmă faptul că investiția propusă nu doar acoperă costurile inițiale și cele operaționale, ci generează și o marjă de profit în termeni actualizați.

Timpul de recuperare a investiției (Payback Period) este estimat la 8,8 ani, ceea ce reprezintă un termen de recuperare bun pentru un proiect de asemenea complexitate și pentru o astfel de mărime a fermei, mai ales în contextul instabilității economice actuale. După acest prag, investiția generează fluxuri de numerar net pozitiv, contribuind la consolidarea veniturilor și la creșterea capacității de autofinanțare a fermei.

Fluxurile de numerar actualizate urmează o tendință de creștere constantă, cu depășirea valorii de 420.000 lei începând cu anul opt, ceea ce permite atât amortizarea investiției, cât și acumularea de capital pentru investiții ulterioare ori adaptare la noi condiții de piață sau tehnologice.

Așadar, integrarea serviciilor de agroturism în cadrul fermei de ovine și caprine poate duce la transformarea substanțială a modelului economic, de la o exploatare vulnerabilă economic, dependentă de prețurile fluctuante ale pieței, la o unitate economică autonomă, cu o capacitate reală de creare a valorii adăugate și a noilor fluxuri valorice. Rezultatele economice superioare, reflectate de indicatorii VAN și Payback, atestă caracterul strategic al unei astfel de investiții, într-un context economic marcat de concurență, fluctuație și instabilitate economico-financiară.

BIBLIOGRAFIE ȘI WEBGRAFIE

1. Bold, I., Buciuman, E., Drăghici, M., (2003). Spațiul rural, Editura Mirton, Timișoara, 964-1004.
2. <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>
3. https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/rural-development_ro
4. https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-glance_ro
5. https://next-generation-eu.europa.eu/index_ro
6. <https://oportunitati-ue.gov.ro/program/programul-national-de-dezvoltare-rurala-pndr/>
7. <https://www.madr.ro/axa-leader/leader-2023-2027.html>
8. ICEADR. (2026). Proiect ADER 22.1.2 - Modele tehnico-economice de reducere a vulnerabilității veniturilor exploatațiilor zootehnice față de schimbările climatice, Faza 6 - Modele tehnico-economice de reducere a vulnerabilității veniturilor fermierilor din exploatațiile de vaci de lapte, tineret taurin la îngrășat, ovine și caprine, prin crearea de valoare adăugată și noi lanțuri valorice.
9. Lupi, C., Giaccio, V., Mastronardi, L., Giannelli, A., & Scardera, A. (2017). Exploring the features of agritourism and its contribution to rural development in Italy. *Land use policy*, 64, 383-390.
10. Sekar, S., Balakrishnan, S., SOUNDARRAJ, P. L., Kannan, P., MISHRA, A., Dhanasekaran, P., & MISHRA, I. (2023). Assessing the impact of agrotourism initiatives on rural development and community-based agricultural management. *Journal of Environment & Bio-sciences*, 37(2).

INSTITUTUL DE CERCETARE
PENTRU ECONOMIA
AGRICULTURII ȘI DEZVOLTARE
RURALĂ
Bd. Mărăști, nr.61, Sector 1
București, Cod 011464
Tel. 0213136087, fax. 0213136096
www.iceadr.ro
e-mail: office@iceadr.ro